

А.В. Якушев

ЗАДАЧІ З ПАРАМЕТРОМ

м. Дружба
2010

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Графічний метод розв'язування задач з параметром.....	4
3. Аналітичні методи розв'язування задач з параметром.....	12
4. Література.....	23

1. Вступ

При вступі до вищих навчальних закладів, де математика є профільюючим предметом, випускникам шкіл доводиться мати справу з завданнями, що містять параметри.

В загальноосвітніх школах, як правило, задачі з параметром не розглядаються, бо ця тема не входить до шкільної програми. Мета цього посібника полягає в тому, щоб в якійсь мірі допомогти здібним учням засвоїти основні методи розв'язування задач з параметрами.

В задачах, які описують різні явища, що відбуваються в природі та суспільстві, крім невідомих величин (x , y , z , ...) зустрічаються величини, які називаються параметрами (a , b , c , ...). Розв'язуючи задачі з параметром, значення параметрів вважають сталими величинами, і розв'язок знаходять з урахуванням того, які значення можуть приймати параметри. Отже задачі з параметром, як правило розпадаються на сукупність задач, кожній з яких відповідають певні множини значень параметрів. Кожній з цих задач відповідає множина рівнянь, нерівностей або їх систем і сукупностей. Розв'язки задачі записують, вказуючи множини значень параметрів, що відповідають кожному з цих розв'язків. Для розв'язування задач з параметром потрібні: глибоке знання змісту задачі а також знання математичного апарату, який використовується для її розв'язання.

Існують різні методи розв'язування задач з параметром: від поширених до специфічних. На деяких з таких методів ми й зупинимось.

2. Графічний метод розв'язування задач з параметром

Суть методу полягає в тому, що задачу зводять до з'ясування взаємного розташування графіків рівнянь що містять параметри по відношенню до графіків рівнянь які у своєму складі не містять параметрів. Розглянемо конкретні приклади.

Приклад 1. Скільки спільних точок мають графіки функцій $y = x^2 - 2x + 2$, $y = 2a + 1$ залежно від параметра a ?

Розв'язання. Графіком першої функції є парабола, другої - пряма яка паралельна осі x або з нею співпадає. Вершина параболи - точка $(1;1)$. З рис.1 видно, що при $2a + 1 < 1$, тобто при $a < 0$ графіки не мають точок перетину ; при $a = 0$, єдина точка перетину ; при $a > 0$, дві точки перетину.

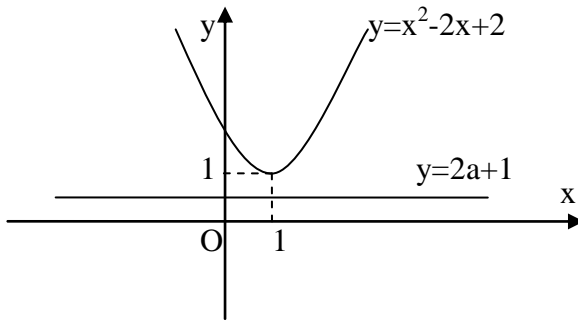

Рис. 1.

Приклад 2. Скільки спільних точок мають множини $D_1 = \{(x;y): x, y \in \mathbb{R}, |x| + |y| = 1\}$;

$D_2 = \{(x;y): x, y \in \mathbb{R}, |y| = |x - a|\}$.

Розв'язання. Графіком першого рівняння є квадрат, другого – дві взаємно перпендикулярні прямі, що

проходять через точку $(a;0)$. З рис. 2 маємо: при $a = -1$ або $a = 1$ спільними для двох множин будуть дві суміжні сторони квадрата; при $-1 < a < 1$ множини мають чотири спільні точки; при інших значеннях a множини не мають спільних точок.

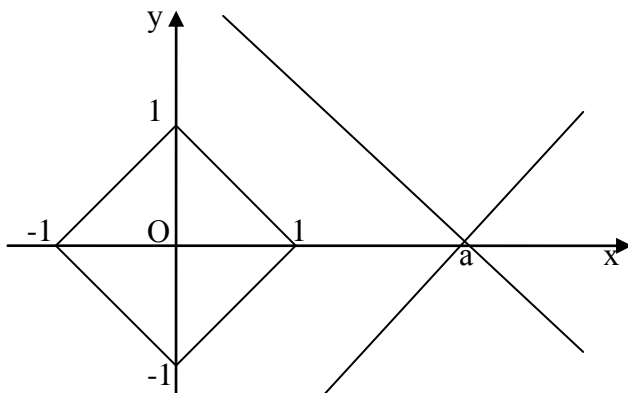

Рис. 2.

Приклад 3. Знайти всі значення параметра a , для яких система

$$\begin{cases} x^2 + y^2 = 2(1 + a), \\ (x + y)^2 = 14. \end{cases} \quad \text{має рівно два розв'язки.}$$

Розв'язання. Графіком першого рівняння при $a \neq -1$ є коло, а другого – дві паралельні прямі (рис. 3), які знаходяться на однаковій відстані від початку координат. Квадрат цієї відстані дорівнює 7. Система рівнянь буде мати два розв'язки у випадку, коли прямі дотикаються кола, тобто коли виконується умова: $2(1+a) = 14 \Leftrightarrow a = 2,5$.

Відповідь: $a = 2,5$.

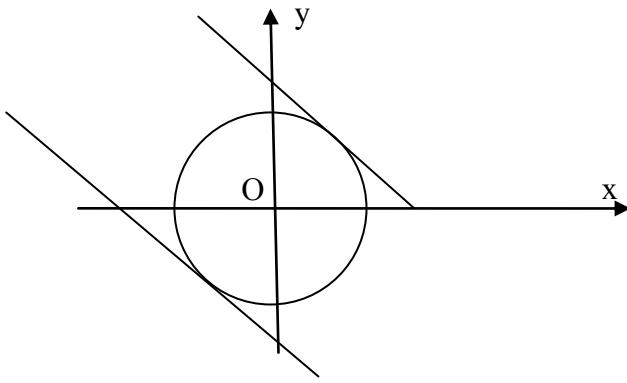

Рис. 3.

Приклад 4. При яких значеннях параметра a , рівняння $x^2 - 2x + |x - a| = 0$, має лише один розв'язок ?

Розв'язання. Маємо $x^2 - 2x + |x - a| = 0 \Leftrightarrow x^2 - 2x = -|x - a|$. Графіком функції $y = x^2 - 2x$ є парабола з вершиною в точці $(1; -1)$, графік функції $y = -|x - a|$ являє собою дві взаємно перпендикулярні півпрямі із спільним початком в точці $(a; 0)$.

Рівняння буде мати єдиний корінь у випадку, коли ці графіки дотикаються (рис. 4).

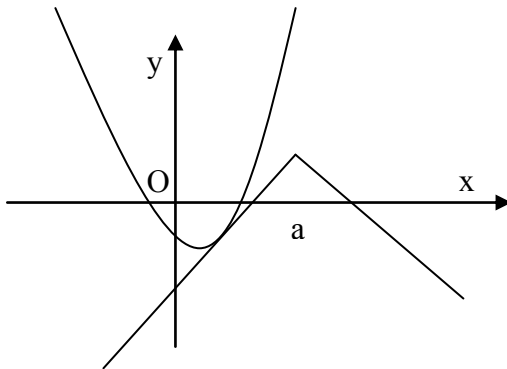

Рис. 4.

Знайдемо координати точок дотику із умови (похідна функції $y = x^2 - 2x$ дорівнює $2x - 2$):

$$\begin{cases} 2x - 2 = 1, \\ y = x^2 - 2x, \end{cases} \quad \begin{cases} 2x - 2 = -1, \\ y = x^2 - 2x. \end{cases}$$

Розв'язуючи цю сукупність систем отримаємо координати двох можливих точок дотику $(1,5;-0,75)$ та $(0,5;-0,75)$. Тоді $-0,75 = 1,5 - a$ або $-0,75 = - (0,5-a)$, звідки $a = 2,25$ або $a = -0,25$.

Приклад 5. Для всіх значень параметра a розв'язати нерівність $x^2 - x - 2 + a \geq 0$.

Розв'язання. Розглянемо взаємне розташування параболи $y = x^2 - x - 2$ та прямої $y = -a$.

Вершина параболи – точка $(0,5;-2,25)$, отже при $-a \leq -2,25$:
 $\Leftrightarrow a \geq 2,25$ розв'язком нерівності будуть всі дійсні числа;
 при $a < 2,25$ множина : $(-\infty; 0,5 - \sqrt{2,25-a}) \cup (0,5 + \sqrt{2,25-a}; +\infty)$ (рис. 5).

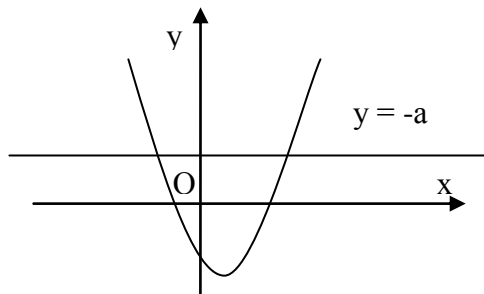

Рис. 5.

Приклад 6. Для всіх значень параметра a розв'язати систему нерівностей:

$$\begin{cases} x^2 - 2x - 3 + a > 0, \\ x^2 - 4x + 3 + a < 0. \end{cases}$$

Розв'язання. Систему можна записати у вигляді подвійної нерівності $-x^2 + 2x + 3 < a < -x^2 + 4x - 3$. Розглянемо координатну площину $(x;a)$. Множина точок, координати яких задовольняють нашій нерівності, обмежена графіками двох квадратних тричленів $a = -x^2 + 2x + 3$ і $a = -x^2 + 4x - 3$ і складається із точок, розташованих вище першого графіка і нижче другого. Графіки цих двох квадратних тричленів перетинаються в точці $(3;0)$. На рис. 6. зображена множина цих точок. З цього ж рисунку видно, що при $a \geq 0$ система не має розв'язків.

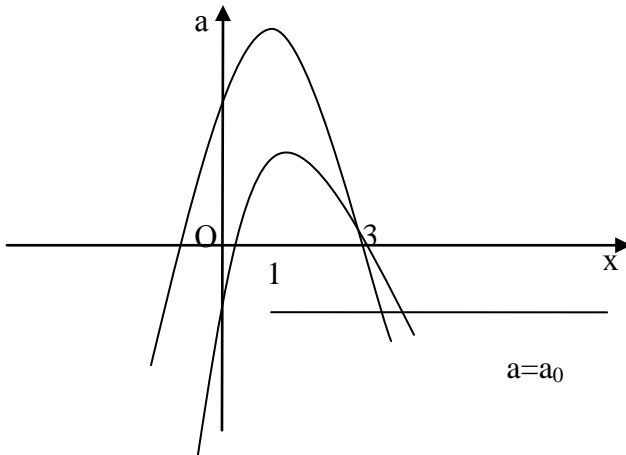

Рис. 6.

Щоб знайти розв'язки системи нерівностей при деякому $a = a_0 < 0$, розглянемо горизонталь - ну пряму $a = a_0$. Ця пряма перетинає множину розв'язків системи нерівностей по відрізку. Абсциси кінців цього відрізка це

більші корені рівнянь $a = -x^2 + 2x + 3$ і $a = -x^2 + 4x - 3$, які відповідно дорівнюють $1 + \sqrt{4-a}$ і $2 + \sqrt{4-a}$

Відповідь: якщо $a < 0$, то

$1 + \sqrt{4-a} < x < 2 + \sqrt{4-a}$; якщо $a \geq 0$, то розв'язків немає.

Приклад 7. При яких значеннях параметра a розв'язки нерівності $\sqrt{9-x^2} \geq -ax$ утворюють проміжок $3,75$? Знайти цей проміжок.

Розв'язання. Розглянемо графіки функцій $y = \sqrt{9-x^2}$ та $y = -ax^2$. Графіком першої функції є півколо з центром в початку координат, другої – пряма, що проходить через початок координат. З рис. 7 видно, що розв'язком цієї нерівності буде відрізок, лівий кінець якого – є точка перетину графіків функцій, а правий – точка 3.

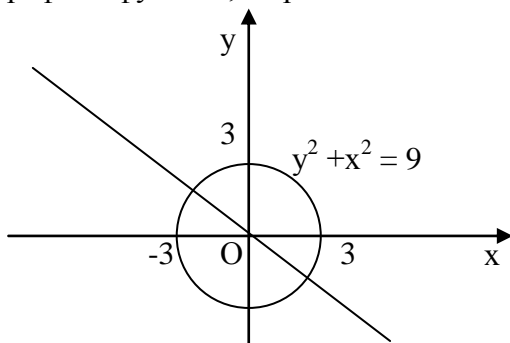

Рис. 7.

Знайдемо точку перетину графіків функцій, розв'язавши рівняння $\sqrt{9-x^2} = -ax$.

Маємо: $\sqrt{9 - x^2} = -ax \Rightarrow x = -3/\sqrt{a^4 + 1}$. Довжина відрізка, який є розв'язком даної нерівності дорівнює $x = 3 + 3/\sqrt{a^4 + 1}$. За умовою ця довжина дорівнює 3,75, отже маємо

$$\text{рівняння: } x = 3 + 3/\sqrt{a^4 + 1} = 3,75 \Leftrightarrow a = \pm\sqrt[4]{15}$$

$$\text{Відповідь: } a = \pm\sqrt[4]{15}, -0,75 \leq x \leq 3.$$

Приклад 8. Знайти всі значення **a**, при кожному з яких система

$$\begin{cases} 1 - \sqrt{|x - 1|} = \sqrt{7|y|}, \\ 49y^2 + x^2 + 4a = 2x - 1. \end{cases}$$

має рівно чотири різних розв'язки.

Розв'язання. Перейдемо до нових невідомих **u = x - 1**, **v = 7y**.

Отримаємо систему:

$$\begin{cases} \sqrt{|u|} + \sqrt{|v|} = 1, \\ u^2 + v^2 = -4a. \end{cases}$$

Зрозуміло, що і нова система повинна мати чотири розв'язки. В координатній площині(u;v) графіком другого рівняння буде коло з центром в початку координат і радіусом $\sqrt{-4a}$. Графіком першого буде деяка крива, симетрична відносно координатних осей і бісектрис координатних кутів. Графік цього рівняння схематично зображено на рисунку 8. Оскільки коло $u^2 + v^2 = r^2$ теж симетричне відносно вище вказаних прямих, то можна зробити висновок, що якщо дана система має рівно чотири, то точки, що відповідають цим розв'язкам є вершини

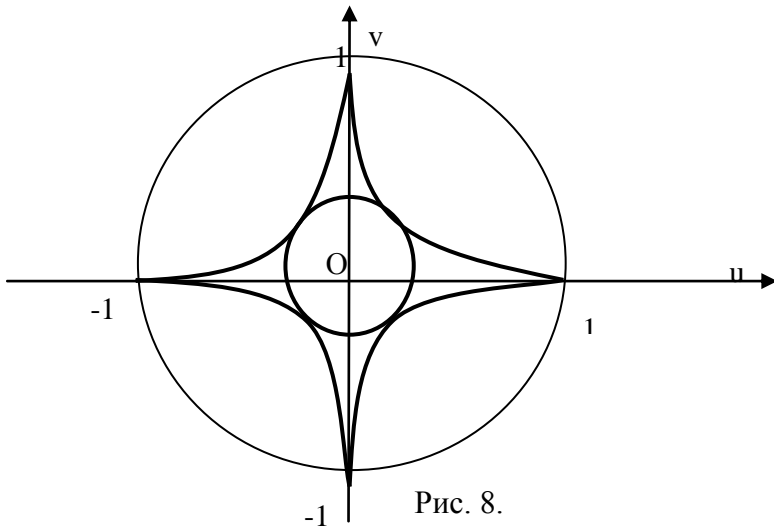

Рис. 8.

першого графіка – перший розв’язок і точки дотику кола до першого графіка – другий розв’язок.

Таким чином коло повинно проходити через точку $(1/4; 1/4)$ або через точку $(1; 0)$, звідки $a = -1/4$ або $a = -1/32$.

Відповідь: при $a = -1/4$ або $a = -1/32$.

Можна і далі розглядати приклади, в яких доцільно використовувати графічний метод для їх розв’язання, але зупинимось на деяких аналітичних методах розв’язування задач з параметром.

3. Аналітичні методи розв'язування задач з параметром

3.1. Квадратний тричлен з параметром

В різноманітних розділах математики часто доводиться мати справу з задачами для розв'язання яких потрібно досліджувати квадратний тричлен або квадратне рівняння параметрами. Зрозуміло, що для правильного дослідження квадратного тричлена потрібні знання основних властивостей квадратичної функції $y=ax^2 + bx + c$. Нагадаємо деякі з них:

1. область визначення функції – всі дійсні числа;
2. функція неперервна в області визначення;
3. графіком функції є парабола, вершина якої знаходиться в точці $(-b/2a; y(-b/2a))$, а вітки напрямлені вгору, якщо $a>0$ і вниз, якщо $a<0$;
4. на кожному із проміжків $(-\infty ; -b/2a)$ і $(-b/2a; +\infty)$ є монотонною : при $a>0$ на першому проміжку вона спадає, на другому зростає; при $a<0$ – навпаки;
5. графік квадратичної функції перетинає вісь x не більше ніж в двох точках.

Введемо позначення: $m = -b/(2a)$; $D = b^2 - 4ac$; через x_1 і x_2 позначимо корені відповідного квадратного тричлена.

Мають місце наступні твердження:

$$1) k < x_1 < x_2 \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) > 0, \\ m > k; \end{cases}$$

$$2) k \leq x_1 \leq x_2 \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) \geq 0, \\ m \geq k; \end{cases}$$

$$3) x_1 \leq x_2 < k \Leftrightarrow \begin{cases} D \geq 0, \\ ay(k) > 0, \\ m < k; \end{cases}$$

$$4) x_1 \leq x_2 \leq k \Leftrightarrow \begin{cases} D \geq 0, \\ ay(k) \geq 0, \\ m \leq k; \end{cases}$$

$$5) k < x_1 < x_2 \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) > 0, \\ m > k; \end{cases}$$

$$6) k \leq x_1 \leq x_2 \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) \geq 0, \\ m \geq k; \end{cases}$$

$$7) x_1 < x_2 < k \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) > 0, \\ m < k; \end{cases}$$

$$8) x_1 < x_2 \leq k \Leftrightarrow \begin{cases} D > 0, \\ ay(k) \geq 0, \\ m < k; \end{cases}$$

$$9) x_1 < k < x_2 \Leftrightarrow ay(k) < 0;$$

$$10) x_1 \leq k \leq x_2 \Leftrightarrow ay(k) \leq 0;$$

$$11) (z;t) \subset (x_1;x_2) \Leftrightarrow \begin{cases} ay(z) < 0, \\ ay(t) < 0; \end{cases}$$

$$12) \begin{cases} x_1 < z, \\ x_2 \in (z;t); \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} ay(z) < 0, \\ ay(t) > 0; \end{cases}$$

$$13) \begin{cases} x_2 > t, \\ x_1 \in (z;t); \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} ay(z) > 0, \\ ay(t) < 0; \end{cases}$$

$$14) x_1, x_2 \in (z;t) \Leftrightarrow \begin{cases} D \geq 0, \\ m \in (z;t), \\ ay(z) > 0, \\ ay(t) > 0. \end{cases}$$

Не обов'язково ці твердження запам'ятовувати. Необхідно зрозуміти принцип за якими кожний з них можна отримати і вміти провести необхідні міркування в конкретних задачах.

Приклад 9. При яких значеннях параметра **a** обидва корені рівняння $ax^2 - 2(2a-1)x + 2 - 3a = 0$ більші 1?

Розв'язання. Для того щоб обидва корені рівняння $ax^2 - 2(2a-1)x + 2 - 3a = 0$ були більше 1, необхідно і достатньо виконання наступних умов :

1) $D > 0$; 2) $ay(1) > 0$; 3) $m = (2a-1)/a > 1$. Необхідність умови 1) очевидна. Нерівність 2) означає, що знак $y(x)$ при $x = 1$ співпадає із знаком старшого коефіцієнта. Квадратні тричлени, які задовольняють умовам 1) і 2), мають ту властивість, що всі вони мають два корені і обидва ці корені або менше 1, або більше 1 (рис. 9)

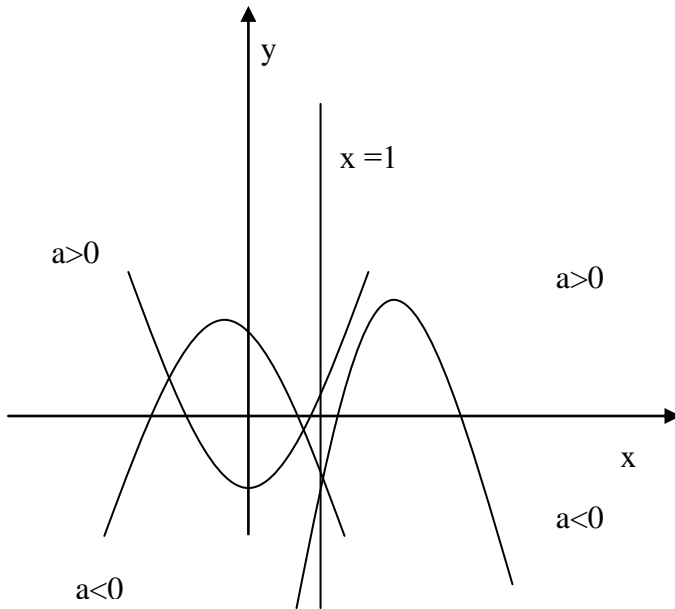

Рис. 9.

Нерівність 3) виділяє із них ті тричлени, у яких обидва корені більше 1. Це означає, що вершина параболи розташована правіше від прямої $x=1$.

Система нерівностей 1) – 3) дає нам необхідну і достатню умову для того, щоб обидва корені даного рівняння були більші 1. Нерівність 2) дає а) $(4-6a) > 0$, $0 < a < 2/3$

Із нерівності 3) слідує, що $a < 0$ або $a > 1$. Оскільки нерівності 2) і 3) несумісні, то ні при яких a не виконується умова приклада.

Відповідь: ні при яких.

Приклад 10. При яких значеннях параметра a всі розв'язки рівняння $(a-1)x^2 - (a+1)x + a = 0$ задовольняють умову $0 < x < 3$?

Розв'язання. Позначимо $y(x) = (a-1)x^2 - (a+1)x + a$. Необхідною і достатньою умовою для того, щоб $y(x)$, при $a \neq 0$ мав свої корені всередині відрізка $[0;3]$, буде виконання системи нерівностей:

$$\begin{cases} D \geq 0, \\ (a-1)y(0) > 0, \\ (a-1)y(3) > 0, \\ 0 < (a+1)/(2(a-1)). \end{cases}$$

Друга і третя нерівності виконуються при $a > 12/7$ або $a < 0$. Розв'яжемо четверту нерівність системи: $0 < (a+1)/(2(a-1)) < 3$, будемо мати $a > 7/5$ або $a < -1$. Отже, система другої, третьої і четвертої нерівностей мають розв'язок $a > 12/7$ або $a < -1$.

Умова $D \geq 0$ дає нам $-3a^2 + 6a + 1 \geq 0$, звідки $(3-2\sqrt{3})/3 \leq a \leq (3+2\sqrt{3})/3$, а оскільки $a > 12/7$ або $a < -1$, то $12/7 < a \leq (3+2\sqrt{3})/3$. Окремо розглядається випадок $a=1$.

Відповідь: $12/7 < a \leq (3+2\sqrt{3})/3$, $a=1$.

Приклад 11. Знайти всі значення параметра a , при яких рівняння $x^2 - (2a-1)x + a = 0$ і $(a+1)x^2 - ax - 1 = 0$ мають хоча б один спільний корінь.

Розв'язання. Розв'язування базується на такій ідеї: якщо два рівняння $y_1(x) = 0$ і $y_2(x) = 0$ мають спільний корінь

x_0 , то при довільних k_1 і k_2 рівняння $k_1 y_1(x) + k_2 y_2(x) = 0$ має той же корінь x_0 .

Візьмемо спочатку k_1 і k_2 так, щоб в комбінації зник вільний член: $k_1 = 1$, $k_2 = a$. Після скорочення на x , оскільки очевидно, що $x_0 \neq 0$, отримаємо рівняння $(a^2 + a + 1)x - (a^2 + 2a - 1) = 0$.

Потім візьмемо k_1 і k_2 так, щоб зник член з x^2 : $k_1 = a + 1$, $k_2 = -1$, отримаємо рівняння $(2a^2 - 1)x - (a^2 + a + 1) = 0$.

Оскільки x повинно задовольняти обом отриманим лінійним рівнянням, для a повинно виконуватись співвідношення: $(a^2 + a + 1)^2 = (a^2 + 2a - 1)(2a^2 - 1)$.

Далі отримаємо $a^4 + 2a^3 - 6a^2 - 4a = 0$. Ліва частина рівняння розкладається на множники: $a(a-2)(a^2 + 4a + 2)$.

Розв'язуючи це рівняння отримаємо: $a_1 = 0$, ; $a_2 = 2$; $a_3 = -2 - \sqrt{2}$; $a_4 = -2 + \sqrt{2}$.

Відповідь: $a_1 = 0$, ; $a_2 = 2$; $a_3 = -2 - \sqrt{2}$; $a_4 = -2 + \sqrt{2}$.

Приклад 12. Розв'язати рівняння $\sqrt{3x - 2} = x + a$.

Розв'язання. Позначимо $y = \sqrt{3x - 2}$, тоді $x = (y^2 + 2)/3$, $y \geq 0$. Для y отримаємо рівняння: $y^2 - 3y + 3a + 2 = 0$, яке потрібно розв'язати при умові $y \geq 0$. Невід'ємність дискримінанта дає нам нерівність $a \leq 1/12$. Якщо y_1 і y_2 , ($y_1 \leq y_2$) – корені рівняння, то за теоремою Вієта $y_1 + y_2 = 3$, $y_1 y_2 = 3a + 2$. Отже, обидва корені не можуть бути від'ємними. При $a = 1/12$ отримаємо один розв'язок: $y = 3/2$; при $-2/3 \leq a < 1/12$ – два розв'язки:

$y_1 = (3 - \sqrt{1 - 12a})/2$, $y_2 = (3 + \sqrt{1 - 12a})/2$; при $a < -2/3$ – один розв'язок $y_1 = (3 - \sqrt{1 - 12a})$.

Повертаючись до невідомого x , отримаємо:

Відповідь: якщо $a < -2/3$, то $x = (3 - 2a + \sqrt{1 - 12a})/2$;

якщо $-2/3 \leq a < 1/12$, то

$$x_1 = (3 - 2a + \sqrt{1 - 12a})/2, x_2 = (3 - 2a + \sqrt{1 - 12a})/2;$$

якщо $a = 1/12$, то $x = 17/12$; якщо $a > 1/12$, то розв'язків немає.

Можна продовжувати розглядати і інші приклади рівнянь та нерівностей де використовуються властивості квадратного тричлена, Однак зупинимось на деяких специфічних методах розв'язування задач з параметром.

3.2. Використання монотонності і екстремальних властивостей функції

Приклад 13. Знайти всі значення параметра a , при яких існує єдине значення x , при якому виконується нерівність

$$-\log_{\frac{1}{a}}(\sqrt{x^2 + ax + 5} + 1) \log_5(x^2 + ax + 6) + \log_a 3 \geq 0.$$

Розв'язання . Позначимо $\sqrt{x^2 + ax + 5} = y$ ($y \geq 0$) і перейдемо до основи 5.

$$\text{Отримаємо: } \frac{-\log_5(y + 1) \log_5(y^2 + 1) + \log_5 3}{\log_5 a} \geq 0.$$

Неважко зрозуміти, що функція $f(y) = \log_5(y + 1) \log_5(y^2 + 1) + \log_5 3$ є монотонно спадною. Крім того, безпосередньою перевіркою можна встановити, що при $y = 2$ значення функції дорівнює нулю.

Якщо $0 < a < 1$, то розв'язком нерівності відносно y буде $y \geq 2$, а отже, початкова нерівність має безліч розв'язків, якщо $a > 1$ то розв'язком відносно y буде $0 \leq y < 2$.

Повертаючись до змінної x , будемо мати $0 \leq x^2 + ax + 5 \leq 4$. Для того щоб існувало єдине значення x , яке задовольняє останнім нерівностям, необхідно і достатньо, щоб найменше значення квадратного тричлена $x^2 + ax + 5$ дорівнювало б 4, тобто $5 - a^2/4 = 4 \Rightarrow a = 2$.

Відповідь: $a=2$.

Приклад 14. Знайти всі значення параметра a , при яких існує єдина пара $(x; y)$, яка задовольняє рівняння $2^{0,5a+1} x^2 - x^4 = y^2 - 2\sqrt{ay} + 6$.

Розв'язання. Помічаємо, що функція $y = 2^{0,5a+1} x^2 - x^4$ обмежена зверху, найбільше значення дорівнює 2^a , а функція $y = y^2 - 2\sqrt{ay} + 6$ обмежена знизу, найменше значення дорівнює $6-a$. Зрозуміло, що для існування єдиної пари $(x; y)$, яка задовольняє даному рівнянню, необхідно і достатньо, щоб виконувалась рівність $2^a = 6-a$, звідки $a = 2$.

Відповідь: $a=2$.

3.3. Симетрія

Приклад 15. Знайти всі значення a і b , при яких система

$$\begin{cases} |(x^y - 1)/(x^y + 1)| = a, \\ x^2 + y^2 = b. \end{cases} \quad \text{має тільки один розв'язок } (x; y), \quad x > 0.$$

Розв'язання. Можна помітити, що якщо пара $(x_0; y_0)$ задовольняє систему, то і пара $(x_0; -y_0)$ також їй задовольняє. Отже, якщо система має єдиний розв'язок, то $y_0 = 0$ і $a=0$.

Отримаємо систему
$$\begin{cases} x^y = 1, \\ x^2 + y^2 = b. \end{cases}$$

Зрозуміло, що $b > 0$. Із першого рівняння отримаємо $y=0$ або $x=1$. В першому випадку із другого рівняння знайдемо $x=\sqrt{b}$, маємо розв'язок $(\sqrt{b};0)$, другий випадок ($x=1$): із другого рівняння $y^2 = b-1$.

Якщо $b > 1$, маємо ще два розв'язки: $x=1, y=\pm\sqrt{b-1}$, якщо $b < 1$, то більше розв'язків немає, при $b=1$ отримаємо ту ж пару: $x=1, y=0$.

Відповідь: $a = 0, 0 < b \leq 1$.

Приклад 16. При яких значеннях параметра a система

$$\begin{cases} x^2 - (2a + 1)x + a^2 - 3 = y, \\ y^2 - (2a + 1)y + a^2 - 3 = x. \end{cases}$$

має єдиний розв'язок ?

Розв'язання. Можна помітити, що якщо розв'язком системи є пара $(m;n)$, то і пара $(n;m)$ є розв'язком цієї ж системи. Отже, повинна виконуватись умова $x=y$.

Приходимо до рівнянь:

$$x^2 - (2a+1)x + a^2 - 3 = x, \quad x^2 - (2a+1)x + a^2 - 3 = x,$$

які повинні мати єдиний корінь. Таким чином $D/4 = (a+1)^2 - (a^2 - 3) = 2a+4=0, a=-2$.

Нехай тепер $a=-2$, маємо систему:

$$\begin{cases} x^2 + 3x + 1 = y, \\ y^2 + 3y + 1 = x. \end{cases}$$

Віднімаючи друге рівняння від першого, отримаємо:
 $(x-y)(x+y+4)=0$. Можливі два випадки: $x = y - 1$; $2) x + y + 4 = 0, y = -x - 4$.

Заміняючи y в першому рівнянні, отримаємо $x^2 + 4x + 5 = 0$. Це рівняння не має розв'язку.

Відповідь: $a = -2$

В обох розглянутих прикладах потрібно було визначити значення параметра, при яких система рівнянь має єдиний розв'язок. Використовуючи особливості системи, по одному розв'язку ми знаходимо інший, потім прирівнюємо їх, в результаті отримуємо той вид, який повинен мати розв'язок системи, якщо цей розв'язок єдиний.

3.4. Від загального до окремого і навпаки

Цей метод корисний в тому випадку, коли деяке твердження повинно виконуватись при довільному значенню параметра або змінної.

Приклад 17. Знайти всі значення x , при яких рівність
 $2 \log_{2+a^2} (4 - \sqrt{7 + 2x}) = \log_{2+a^2 x^2} (4 - 3x)$
виконується при довільному значенні параметра a .

Розв'язання. Візьмемо $a=0$, отримаємо
рівняння: $2 \log_2 (4 - \sqrt{7 + 2x}) = \log_2 (4 - 3x)$

Розв'язуючи це рівняння, отримаємо: $x = 1$ і $x = -87/25$.

Таким чином, шукані значення x знаходяться серед знайдених. Перевіримо їх. Якщо $x=1$, то будемо мати

$2\log_{2+a}^2 1 = \log_{2+a}^2 1$, $0=0$, тобто $x=1$ задовольняє рівнянню при довільному **a**.

Безпосередньою перевіркою встановлюємо, що $x = -87/25$ не задовольняє умову задачі.

Відповідь: $x = 1$.

Література

1. И. Ф. Шаригін Факультативний курс по математике 10, 11 кл. Москва “Просвещение”, 1989
2. В. А. Вишенський, М. О Перестюк, А. М. Самойленко Конкурсні задачі з математики Київ “Вища школа” 2001
3. М. І. Шкіль, З. І. Слєпкань, О. С. Дубинчук Алгебра і початки аналізу 10-11 кл. Київ “Зодіак – Еко” 1998